

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 26/2018
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤ΄
Συνεδρίαση της 14ης Φεβρουαρίου 2018
Σύνθεση**

Πρόεδρος: Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Ιωάννης Διονυσόπουλος, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ, Παρασκευάς Βαρελάς, Γεώργιος Κανελλόπουλος, Βασιλική Τύρου, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Γεώργιος Ανδρέου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Βασίλειος Κορκίζογλου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Νικόλαος Καραγιώργης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Γεωργία Καπόρη, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας / ΓΔΑΕΕ /ΔΑΠΚΣ/ΤΕΠ&ΣΣΞ με αριθμό πρωτ. Φ.600/343/83170/Σ.20220/5-12-2017, που υπογράφεται από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας.

Περίληψη ερωτήματος: Αν, ενόψει του από την Υπηρεσία διδόμενου πραγματικού, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, παρέχει, σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ. 2 του π.δ. 284/1989, τη θετική γνωμοδότησή του για το σχέδιο της 3^{ης} Τροποποίησης της Σύμβασης 001Α/2006, η οποία αφορά στην προμήθεια 2.320 Πολυβόλων MINIMI 5,56 χιλ., 2.320 Διοπτρών Νυκτερινής Σκόπευσης NS-685C και 21.940.288 Φυσιγγίων 5,56 χιλιοστών σε ταινίες 4KB-1TPX.

*****

Για το πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, γνωμοδότησε, ως εξής:

Ιστορικό

Από το έγγραφο του ερωτήματος με αριθμό Φ.600/343/83170/Σ.20220/5-12-2017, το συνημμένο σε αυτό ιστορικό και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα παρακάτω:

1.Στις 11-1-2006, το Ελληνικό Δημόσιο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (εφεξής Αγοραστής), υπέγραψε με την εταιρεία «Ε... ΑΒΕΕ» (εφεξής Προμηθευτής), τη σύμβαση 001 Α/06 , με αντικείμενο την προμήθεια 2.320 πολυβόλων 5,56 χιλ ΜΙΝΙΜΙ, 2.320 διοπτρών νυκτερινής σκόπευσης NS-685 με λυχνίες 3ης γενιάς μετά των βάσεων τους, των ανταλλακτικών αρχικής υποστήριξης και των εργαλείων – συλλογών συντήρησης, καθώς και 7.656.000 φυσιγγίων 5,56 χιλιοστών σε ταινίες 4KB – 1ΤΡΧ.

2. Η σύμβαση τροποποιήθηκε, στις 26-6-2009, με την Νο 1 τροποποίηση, χωρίς οικονομικό κόστος, και αφορούσε, μεταξύ άλλων, στην τροποποίηση του χρονοδιαγράμματος παραδόσεων των συμβατικών υλικών και στην αντικατάσταση των τριπόδων Μ122 με ίσης αξίας φυσίγγια 5,56χιλ (προμήθεια 21.940.288 φυσιγγίων αντί 7.656.000 φυσιγγίων).

3.Στη συνέχεια με την Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με αριθμό 426/2009, έγινε δεκτό ότι δεν είναι δυνατή η τροποποίηση του άρθρου 21 της σύμβασης, με κοινή συμφωνία των συμβαλλομένων, έτσι ώστε να παραταθεί ο προβλεπόμενος, στο άρθρο αυτό, χρόνος άσκησης του δικαιώματος προαίρεσης, που είχε ήδη παρέλθει.

4. Επακολούθησε όμως το άρθρο 21 του ν.4286/2014 (Α'194/19-9-2014), το οποίο όρισε ότι: *«Δικαιώματα προαιρέσεως σε συμβάσεις που έχουν συνάψει τα Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα για τον εφοδιασμό των Ενόπλων Δυνάμεων θεωρούνται ότι είναι σε ισχύ άνευ ετέρου και ασκούνται, εφόσον το αρμόδιο Γενικό Επιτελείο βεβαιώνει την επιχειρησιακή αναγκαιότητα και η σύμβαση στην οποία προβλέπονται είναι σε ισχύ και έχει συναφθεί πριν την έναρξη ισχύος του ν. 3978/2011, όπως ισχύει. Η ρύθμιση είναι ειδική και κατισχύει κάθε αντίθετης διάταξης, γνωμοδότησης και ρύθμισης....».*

5.Η σύμβαση τροποποιήθηκε τελικά στις 30-12-2014, με την Νο 2 τροποποίηση, που αφορούσε στις παραγράφους 6,8 και 9 του 21^{ου} άρθρου

της σύμβασης, με τίτλο « ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΑΙΡΕΣΗΣ (OPTION)», για την προμήθεια των ίδιων συμβατικών υλικών(σε είδος και ποσότητα), αξίας 62.888.696,17 ευρώ. Ημερομηνία ενεργοποίησης του δικαιώματος προαίρεσης είναι η 31η-12-2014.

6. Στη συνέχεια στις 25-11-2015, ο προμηθευτής διαβίβασε στον επιχειρησιακό φορέα (ΓΕΣ) δύο (2) αιτήσεις αλλαγής σχεδίασης που αφορούσαν προτεινόμενες αλλαγές επί υλικών της εν λόγω σύμβασης, οι οποίες χαρακτηρίζονταν κατηγορίας I, λόγω επίπτωσης στους χρόνους παράδοσης αυτών, με την επισήμανση ότι, εάν εγκριθούν, σύμφωνα με την παράγραφο 3ζ του άρθρου 13 του ΚΔΠ, θα απαιτηθεί η τροποποίηση της σύμβασης, καθώς και επιπλέον δώδεκα (12) αιτήσεις αλλαγής σχεδίασης, οι οποίες χαρακτηρίζονταν ήσσονος σημασίας (κατηγορίας II), καθώς δεν επηρεάζονταν κρίσιμα χαρακτηριστικά των απαρτίων και δεν είχαν επιπτώσεις στην εξέλιξη της σύμβασης.

7. Στις 3-2-2016, το ΓΕΣ α. Πρότεινε τη μη αποδοχή των δύο (2) αιτημάτων αλλαγής σχεδίασης κατηγορίας (I), καθόσον από τη χρήση των πολυβόλων MINIMI δεν είχαν διαπιστωθεί – αναφερθεί δυσλειτουργίες ή κατασκευαστικά ελαττώματα απαρτίων του πολυβόλου, β. Ζήτησε να διερευνηθούν περαιτέρω οι λόγοι για τους οποίους το Βρετανικό Υπουργείο Άμυνας ζήτησε την τροποποίηση του μηχανισμού σκανδάλης του πολυβόλου, δεδομένου ότι αποτελεί κρίσιμο απάρτιο του όπλου, γ. Εξέφρασε την άποψη ότι, εφόσον η κατασκευάστρια εταιρεία θεωρούσε αναγκαία την εφαρμογή των προτεινόμενων αλλαγών, αυτές έπρεπε να υποβληθούν εκ νέου, πλήρως αιτιολογημένες, για αξιολόγηση.

8. Στις 13-6-2016, διαβιβάστηκαν εκ νέου στο ΓΕΣ οι δύο (2) αιτήσεις αλλαγής σχεδίασης κατηγορίας I για την επαναξιολόγησή τους. Το ΓΕΣ με το έγγραφο με αρ. Φ.600/205/236002/Σ.1794/4-8-2016 πρότεινε την αποδοχή αυτών των αιτήσεων αλλαγής σχεδίασης, υπό τις προϋποθέσεις, που αναφέρονται στο έγγραφο αυτό.

9. Στις 23-9-2016, η ΓΔΑΕΕ γνωστοποίησε στην εταιρεία «Ε... ΑΒΕΕ» ότι είναι επιθυμητή η αποδοχή των αιτήσεων αλλαγής σχεδίασης, αλλά, δεδομένου ότι η εφαρμογή τους επηρεάζει το χρονοδιάγραμμα παραδόσεων των συμβατικών υλικών, σύμφωνα με την υποπαράγραφο 3ζ του άρθρου 13 του Κανονισμού ΚΔΠ, για την έγκρισή τους θα απαιτηθεί η τροποποίηση της σύμβασης.

Επιπρόσθετα, για την τροποποίηση της σύμβασης ετέθη ως προϋπόθεση η αποδοχή από μέρους της εταιρείας: α) Να εξασφαλιστεί η υποστήριξη όλων των παραληφθέντων πολυβόλων στα υπόψη ανταλλακτικά, β) Να ενσωματωθούν, στην ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία οι νέοι P/N, χωρίς κόστος για την Υπηρεσία, γ) Να εξεταστεί η δυνατότητα εφαρμογής των προτεινόμενων αλλαγών σχεδίασης και στα ήδη παραληφθέντα πολυβόλα της αρχικής σύμβασης.

10. Στις 25-10-2016, η εταιρεία «Ε... ABEE» έκανε αποδεκτές τις απαιτήσεις α) και β), που αναφέρονται ανωτέρω στην παράγραφο 9, ενώ αναφορικά με την απαίτηση γ) ανέφερε ότι η εφαρμογή των αλλαγών σχεδίασης στα ήδη παραληφθέντα πολυβόλα της αρχικής σύμβασης 001A/06 δύναται να πραγματοποιηθεί, μετά την ολοκλήρωση των παραδόσεων των υλικών της OPTION, με κόστος που θα γνωστοποιηθεί με οικονομική προσφορά. Επιπρόσθετα, η εταιρεία πρότεινε την τροποποίηση Νο 3 της σύμβασης, στην οποία να περιλαμβάνονται: α. Οι αλλαγές σχεδίασης για τις διόπτρες, οι οποίες εγκρίθηκαν από τη ΓΔΑΕΕ/ΔΑΩΔΠ με το έγγραφο με αρ. Φ.900/11546/Σ.3298/12-8-2015, β. Οι αλλαγές σχεδίασης των πολυβόλων MINIMI (P/N & NSN), γ. Νέο χρονοδιάγραμμα παραδόσεων για τις επόμενες παρτίδες πολυβόλων, δ. Νέο χρονοδιάγραμμα παραδόσεων των φυσιγγίων 5,56 χιλ. (εξαιτίας καθυστερήσεων που οφείλονται στα capital controls, στα οικονομικά προβλήματα της εταιρείας και σε γεγονότα ανωτέρας βίας για τα οποία επίκειται η αναγνώρισή τους από το ΥΠΕΘΑ).

11. Στις 3-3-2017, συγκροτήθηκε επιτροπή διαπραγματεύσεων για την τροποποίηση Νο3 της Σύμβασης 001A/06 και της ανατέθηκε ως έργο η διενέργεια διαπραγματεύσεων με την αντισυμβαλλόμενη εταιρεία «Ε... ABEE» και η κατάθεση σχεδίου τροποποίησης της σύμβασης, που να περιλαμβάνει:

- α. Τις αλλαγές σχεδίασης για τις διόπτρες, οι οποίες εγκρίθηκαν από την ΓΔΑΕΕ/ΔΑΩΔΠ με το έγγραφο με αρ. Φ.900/11546/Σ.3298/12-8-2015.
- β. Τις προτεινόμενες αλλαγές σχεδίασης των πολυβόλων MINIMI (P/N & NSN).
- γ. Εξέταση τροποποίησης των χρονοδιαγραμμάτων παραδόσεων σύμφωνα με τις συνημμένες Προσθήκες «1» και «3» του Παραρτήματος «IH» της επιστολής της εταιρείας.

12. Ο πρόεδρος της επιτροπής διαπραγματεύσεων, υπέβαλε στις 19-10-2017, το τελικό πρακτικό με ημερομηνία 19-10-2017, με το οποίο η επιτροπή

ΓΧ

εισηγήθηκε την αποδοχή του συνημμένου σε αυτό σχεδίου 3ης Τροποποίησης της Σύμβασης 001Α/06. Στο τελικό σχέδιο τροποποίησης περιλαμβάνονται τα εξής:

α. Προστίθεται παράγραφος 7 στο άρθρο 7 της σύμβασης, που αφορά στην αρχική και εν συνεχεία υποστήριξη των διοπτρών νυχτερινής σκόπευσης.

β. Αντικαθίσταται η παράγραφος 1 του άρθρου 10 της σύμβασης, που αφορά στην εγγύηση καλής λειτουργίας των συμβατικών υλικών, όπως ειδικότερα ορίζεται στο άρθρο αυτό.

γ. Δώδεκα αλλαγές σχεδίασης, κατηγορίας II, για τις διόπτρες νυχτερινής σκόπευσης.

δ. Συνολικά 14 αλλαγές σχεδίασης για τα 2.110 πολυβόλα MINIMI (P/N & NSN) της σύμβασης που δεν έχουν παραδοθεί (εκ των οποίων οι 12 κατηγορίας II, ενώ οι υπόλοιπες 2 κατηγορίας I).

ε. Δώδεκα αλλαγές σχεδίασης, κατηγορίας II, στα διακόσια δέκα (210) ήδη παραληφθέντα από τον αγοραστή πολυβόλα, χωρίς κανένα κόστος για τον αγοραστή.

στ. Τροποποιημένα χρονοδιαγράμματα παραδόσεων, που αφορούν τόσο στα πολυβόλα, όσο και στα φυσίγγια.

ζ. Ο προμηθευτής αναλαμβάνει την υποχρέωση να παραδώσει στον αγοραστή χωρίς οποιαδήποτε πρόσθετη χρέωση του αγοραστή, ποσότητα 300.000 φυσιγγίων 5,56 χιλ σε ταινίες 4KB-1TP επιπλέον της συμβατικής ποσότητας των 21.940.288 φυσιγγίων.

13. Με την απόφαση του Υπουργού Έθνικής Άμυνας με αριθμό Φ. 625 / 70 / 58336/Σ.13301/21-8-2017 αποφασίστηκε: α) η μη κήρυξη ως εκπώτου της εταιρείας «Ε... ΑΒΕΕ» μέχρι την 31-6-2018, σε ότι αφορά τα πολυβόλα MINIMI 5,56χιλ και τα φυσίγγια 5,56 χιλ σε ταινίες 4KB-1TPX, του συνόλου των τμηματικών παραδόσεων της Σύμβασης 001Α/06 (OPTION), διότι αναγκαιούν στην Υπηρεσία και για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων της τροποποίησης της σύμβασης, β) η μη απαλλαγή των όποιων κυρώσεων – αξιώσεων δικαιούται να διεκδικήσει η Υπηρεσία από τον προμηθευτή, η επιβολή ή μη των οποίων θα αποφασισθεί σε επόμενο στάδιο, αφού εφαρμοσθούν όλες οι προβλέψεις της σύμβασης 001Α/06 (OPTION) και σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 284/89.

14. Στις 20-10-2017, το ΤΕΠ&ΣΣΞ, διαμόρφωσε το τελικό σχέδιο τροποποίησης, το οποίο θεωρήθηκε, από το ΓΠΕ, διατυπώνοντας το ακόλουθο σχόλιο:

«1. Σε συνέχεια σχετικού (γ), και σύμφωνα με τα καθορισθέντα παρ. 3β του (β) ομοίου και του (α) σχετικού, αναφέρεται ότι δεν υπάρχει επαρκής τεκμηρίωση για όλο το χρονικό διάστημα μη παράδοσης συμβατικού υλικού (πυρομαχικά), εντός των προβλεπομένων χρονοδιαγραμμάτων παραδόσεων, όπως αυτές καθορίστηκαν με τη 2η τροποποίηση συμβάσεως θέματος.

2. Ωστόσο, συνεκτιμώντας την αδήριτη αναγκαιότητα προμήθειας των υλικών της συμβάσεως θέματος, για την κάλυψη επιχειρησιακών αναγκών του ΓΕΣ, κρίνεται σκόπιμη η διενεργηθείσα εξάντληση όλων των αντικειμενικών δυνατοτήτων για τη βελτιστοποίηση των όρων και προϋποθέσεων παραλαβής του υπόψη αμυντικού υλικού από εταιρεία ελληνικών συμφερόντων που αποτελεί βασικό παράγοντα διασφάλισης της υποστήριξης των Ε.Δ.»

15. Τα παραπάνω αναφερόμενα με εισήγηση της ΔΑΠΚΣ/ΤΕΠ&ΣΣΞ τέθηκαν υπόψη της ΚΓΕΠ/ΓΔΑΕΕ σε εφαρμογή των προβλέψεων των άρθρων 17 παρ. 5β και 66 του ΠΔ 284/89, η οποία, με τη Γνωμοδότηση με αριθμό 64/2017 (Συνεδρίαση υπ'αρ. 35/2017 της 26^{ης} Οκτωβρίου 2017), απεφάνθη ομόφωνα: «Υπέρ της αποδοχής του σχεδίου τροποποίησης υπ' αριθμ. 3 της Σύμβασης 001Α/06, όπως αυτό υπεβλήθη με την από 20 Οκτ 2017 Εισήγηση της ΔΑΠΚΣ/ΤΕΠ&ΣΣΞ, ως Παράρτημα «Α» αυτής.»

16. Κατά την άποψη της ερωτώσας υπηρεσίας (βλ. Παράρτημα «Α» στο έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας / ΓΔΑΕΕ / ΔΑΠΚΣ/ΤΕΠ&ΣΣΞ με αριθμό πρωτ. Φ.600/343/83170/Σ.20220/5-12-2017), οι λόγοι που επιβάλλουν την τροποποίηση της σύμβασης είναι:

α. Η αποδοχή από την Υπηρεσία των δύο αλλαγών σχεδίασης κατηγορίας Ι , οι οποίες αποτελούν βελτίωση των χαρακτηριστικών (αύξηση αντοχής και αξιοπιστίας) του τελικού προϊόντος (πολυβόλα MINIMI) και επηρεάζουν το χρονοδιάγραμμα παραδόσεων των αντιστοίχων υλικών.

β. Η ενσωμάτωση στη σύμβαση των αλλαγών σχεδίασης , που αφορούν στις διόπτρες και στα πολυβόλα MINIMI αντίστοιχα και οι οποίες χαρακτηρίζονται ήσσονος σημασίας (κατηγορίας ΙΙ), καθώς δεν επηρεάζουν κρίσιμα χαρακτηριστικά των απαρτίων και δεν έχουν επιπτώσεις στην εξέλιξη της σύμβασης.

ΓΧ

γ. Η τροποποίηση του χρονοδιαγράμματος παραδόσεων των πολυβόλων MINIMI (Προσθήκη «1» του Παραρτήματος «IH» της σύμβασης), που επιβάλλεται μετά την αποδοχή των αλλαγών σχεδίασης κατηγορίας I των πολυβόλων MINIMI.

δ. Η τροποποίηση του χρονοδιαγράμματος παραδόσεων των φυσιγγίων 5,56χιλ. (Προσθήκη «3» του Παραρτήματος «IH» της σύμβασης) κατόπιν του από 25-10-2016 αιτήματος της εταιρείας «Ε... ΑΒΕΕ», δεδομένου ότι εξασφαλίζεται η άνευ κόστους για την Υπηρεσία παράδοση 300.000 φυσιγγίων 5,56 χιλ. σε ταινίες 4KB-1TPX επιπλέον της συμβατικής ποσότητας των 21.940.288 φυσιγγίων.

ε. Το γεγονός ότι εξακολουθεί να υφίσταται η επιχειρησιακή αναγκαιότητα προμήθειας των υπόψη συμβατικών αντικειμένων, όπως αναφέρεται στο έγγραφο του επιχειρησιακού φορέα ΓΕΣ με αριθμό Φ.600/29/225478/Σ.212/3-2-2016».

17. Η Υπηρεσία έχει την άποψη (βλ. παρ.33 του Παραρτήματος «Α» του εγγράφου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας / ΓΔΑΕΕ / ΔΑΠΚΣ/ΤΕΠ&ΣΣΞ με αριθμό πρωτ. Φ.600/343/83170/Σ.20220/5-12-2017), ότι με την παρούσα τροποποίηση εξυπηρετείται ο σκοπός της Σύμβασης 001Α/06, καθώς εξασφαλίζεται η προμήθεια των επιχειρησιακά αναγκαίων υλικών (πολυβόλα και πυρομαχικά) στο συντομότερο δυνατό χρόνο, χωρίς επιβάρυνση του ύψους της Σύμβασης, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την άνευ κόστους παράδοση 300.000 φυσιγγίων 5,56 χιλ. σε ταινίες 4KB-1TPX, επιπλέον της συμβατικής ποσότητας των 21.940.288 φυσιγγίων και εκτιμά ότι το σχέδιο τροποποίησης Νο 3 δύναται να γίνει αποδεκτό, με βάση τις προβλέψεις του ΠΔ 284/89, καθόσον δεν προκαλεί βλάβη στα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου.

Νομοθετικό Πλαίσιο.

18. Στα άρθρα 109 παρ. 3 και 118 του ν. 3978/2011 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Υπηρεσιών και Προμηθειών στους τομείς της Άμυνας και της Ασφάλειας - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2009/81 ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας» (Α' 137) ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 109 . Μεταβατικές διατάξεις. 1 ....3. Συμβάσεις έργων υπηρεσιών ή προμηθειών που έχουν συναφθεί πριν την ημερομηνία έναρξης ισχύος του

παρόντος νόμου, εκτελούνται σύμφωνα με το καθεστώς που τις διείπε κατά τον χρόνο σύναψής τους.

Άρθρο 118 Έναρξη ισχύος. Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

19. Στο άρθρο 73 του ν. 3433/2006 «Προμήθειες αμυντικού υλικού των Ενόπλων Δυνάμεων» (Α'20) ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 73 . Έναρξη ισχύος - Μεταβατικές διατάξεις. 1. Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει δύο μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 2 . Προμήθειες αμυντικού υλικού που ήδη έχουν προκηρυχθεί ή εκτελούνται κατά το χρόνο που ο νόμος αυτός τίθεται σε ισχύ εξακολουθούν να διέπονται και να ρυθμίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις».

20. Στο άρθρο 17 παρ. 1 και 5 και στο άρθρο 66 του π.δ. 284/1989 (Α'181), όπως ισχύουν, ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 17. Κεντρική Γνωμοδοτική Επιτροπή Προμηθειών. 1. Στην Γενική Διεύθυνση Εξοπλισμών και στα Γενικά Επιτελεία των Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, με απόφαση του Γενικού Διευθυντού της Γ.Δ.Ε. και των Αρχηγών των Κλάδων αντίστοιχα, συγκροτείται Κεντρική Γνωμοδοτική Επιτροπή Προμηθειών (Κ.Γ.Ε.Π.), ... 2 ... 3 .... 4 ... 5. Η Κεντρική Γνωμοδοτική Επιτροπή Προμηθειών έχει την αρμοδιότητα να κρίνει και να γνωματεύει εγγράφως για τις παρακάτω προμήθειες, που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Γενικής Διεύθυνσης Εξοπλισμών και των Γενικών Επιτελείων και των οποίων το συνολικό ύψος κάθε δαπάνης υπερβαίνει το χρηματικό όριο των διαγωνισμών που γίνονται με έγγραφες ενσφράγιστες προσφορές: α....β. Για την τροποποίηση των όρων σύμβασης στις περιπτώσεις που ορίζονται στο άρθρο 66 του παρόντος γ...δ...ε...στ...ζ...

Άρθρο 66. Τροποποίηση όρων υπογραφείσας σύμβασης. 1. Τροποποίηση όρων σύμβασης μετά την υπογραφή της δεν επιτρέπεται, εκτός από τις παρακάτω περιπτώσεις, για τις οποίες κρίνει και αποφασίζει χωρίς βλάβη των συμφερόντων του Δημοσίου εκείνος που έχει την οικονομική εξουσία ή δικαιοδοσία σύμφωνα με το νόμο και με βάση τα στοιχεία και δεδομένα κάθε περίπτωσης και συγκεκριμένα: α) Της μεταβολής των συμβατικών προθεσμιών, χρόνου παράδοσης ή αντικατάστασης των υπό προμήθεια υλικών ή εργασιών που κρίθηκαν ακατάλληλες, β) Της παραλαβής υλικού με έκπτωση τιμής, με σύγχρονο προσδιορισμό του ποσοστού της για παραδόσεις υλικού, κατά

ΓΧ

παρέκκλιση των όρων της σύμβασης και εκτός των επιτρεπομένων ορίων ανοχής παρεκτροπών του προμηθευτή, γ) Της απαλλαγής προμηθευτή από την παράδοση υπολοίπου, που δεν υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό της συμβατικής ποσότητας υλικών, λόγω ειδικών συνθηκών, με επιβολή ή όχι προστίμου σ' αυτόν. 2. Πρόταση διάλυσης σύμβασης με κοινή συγκατάθεση των συμβαλλομένων ή απαλλαγής του προμηθευτή από την παράδοση υπολοίπου, που υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό της συνολικής προμήθειας ή αύξησης συμβατικής τιμής ή τροποποίησης άλλης θεμελιώδους διάταξης της σύμβασής, συνοδεύεται και από γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για λήψη σχετικής απόφασης. Ως θεμελιώδεις διατάξεις, κατ' αρχήν θεωρούνται εκείνες που δεν περιλαμβάνονται στις περιπτώσεις της παρ. 1 του παρόντος άρθρου ή σε κάθε περίπτωση οι αναφερόμενες σε αντικείμενο της σύμβασης, των οποίων η τροποποίηση προκαλεί βλάβη στα συμφέροντα του Δημοσίου ».

Ερμηνεία διατάξεων – Εφαρμογή

Από τις προπαρατιθέμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, εντασσόμενες και στο συνολικό νομικό πλαίσιο και το σκοπό που εξυπηρετούν, συνάγονται τα ακόλουθα:

21. Ο ν. 3978/2011 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης την 16^η Ιουνίου 2011 (Α' 137). Επειδή, όμως, η Σύμβαση 001Α/2006 υπογράφηκε την 11^η Ιανουαρίου 2006, εκτελείται, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 109 παρ. 3 και 118 αυτού, βάσει των διατάξεων του π.δ. 284/1989. Αλλά και βάσει των διατάξεων των παρ. 1 και 2 του άρθρου 73 του, προϊσχύσαντος του ν. 3978/2011, ν.3433/2006 , ο οποίος είχε αρχίσει να ισχύει την 8-4-2006, η Σύμβαση 001Α/2006 διέπεται και ρυθμίζεται από τις διατάξεις του π.δ. 284/1989 (Ad hoc ΝΣΚ 72/2017, 179/2015, 3/2017)

22. Από τη δημόσιας τάξης διάταξη του άρθρου 66 π.δ. 284/1989, που αποσκοπεί κατ' εξοχήν στην προστασία του δημοσίου συμφέροντος, προκύπτει ότι μετά την υπογραφή μιας σύμβασης προμήθειας ή εργολαβίας ή εκτέλεσης εργασιών για τις Ένοπλες Δυνάμεις επιτρέπεται η τροποποίηση των θεμελιωδών όρων της, δηλαδή όρων, που προκαλούν βλάβη στα συμφέροντα του Δημοσίου, μόνο μετά από γνωμοδότηση του ΝΣΚ. Της έκδοσης της γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, απαιτείται σε κάθε περίπτωση να έχει προηγηθεί η έκδοση γνωμοδότησης της Κεντρικής

Γνωμοδοτικής Επιτροπής Προμηθειών (ΚΓΕΠ) κατ' άρθρο 17 παρ. 5 περ. β' του π.δ.284/1989 (ΝΣΚ 72/2017,214 και 106/2016, 179/2015, 338/2014, 99/2014,311 και 245/2013, 467 και 348/2012, 419/2011, 27/2009 και 12/2009, 601/2008) .

23. Για να έχει, όμως, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους την αρμοδιότητα να γνωμοδοτήσει, κατ' άρθρο 66 παρ. 2 εδ. α' π.δ. 284/1989, δεν αρκεί, κατά την αληθή ερμηνεία της παραπάνω διάταξης, η επιδιωκόμενη τροποποίηση, ν' αφορά απλά θεμελιώδη όρο της σύμβασης, αλλά απαιτείται, επιπρόσθετα, να προκαλείται από αυτήν βλάβη στα συμφέροντα του Δημοσίου, (ΝΣΚ 72/2017, 3/2017, 106/2016, 179/2015, 99/2014), η οποία, προκειμένου το ΝΣΚ να εκδώσει τη σχετική γνωμοδότησή του, στα πλαίσια, άλλωστε, της γενικής κατ' άρθρο 2 του Ν. 3086/2002 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους...», αρμοδιότητάς του για καθοδήγηση των ενεργειών της Διοίκησης με νομικές γνωμοδοτήσεις, για την νομιμότητα της επιδιωκόμενης τροποποίησης, θα πρέπει να εξειδικεύεται από την Υπηρεσία κατά τρόπο ειδικό ότι είναι απαραίτητη και αναγκαία για την πραγμάτωση του σκοπού της σύμβασης (ΝΣΚ 72/2017, 3/2017, 214 και 106/2016, 179/2015, 338/2014, 99 και 311/2014, 245/2013, 467 και 348/2012, 419/2011, 12, 27 και 86/2009, 601/2008, contra 264/2005 και 580/2004). Ειδικότερα, για την κατάφαση της αρμοδιότητας του ΝΣΚ αρκεί η αντικατάσταση, τροποποίηση, προσθήκη ή κατάργηση του περιεχομένου οποιουδήποτε όρου, που προκαλεί αντικειμενικά βλάβη στα συμφέροντα του Δημοσίου, υπό την έννοια ότι μεταβάλλεται μια διάταξη ή όρος ή ρήτρα της σύμβασης, κατά τρόπο που επέρχεται απομείωση των δικαιωμάτων του Δημοσίου, που προβλέπονται στη Σύμβαση, χωρίς κάτι τέτοιο να δικαιολογείται με πληρότητα και σαφήνεια από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος (ΝΣΚ 72/2017,214 και 106/2016, 245/2010).

24. Στην περίπτωση κατάφασης της αρμοδιότητάς του, το ΝΣΚ γνωμοδοτεί, σύμφωνα με τα επικαλούμενα από την αρμόδια υπηρεσία πραγματικά περιστατικά και στοιχεία, αν η επέμβαση στον ενοχικό δεσμό είναι νόμιμη και αιτιολογείται επαρκώς (ΝΣΚ 214 και 106/2016, 179/2015, 338/2014, 99/2014 , 336/2004 (Ολομ.), 311 και 245/2013, 348/2012, 419/2011, 420,419,394,300 και 2/2008. 6/2007, 332 και 264/2005 580 και 470/2004, 535/2002). Ακραίο όριο κάθε τροποποίησης, είναι η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, υπό την έννοια ότι εξυπηρετείται ο σκοπός, για τον οποίο έχει συναφθεί η σύμβαση

(ΝΣΚ 427/2004 Ολ, 214 και 106/2016, 179/2015, 338/2014, 311 και 245/2013348/2012, 419/2011, 420,419,394,300 και 2/2008, 6/2007). Το ΝΣΚ έχει τη δυνατότητα, με την ίδια γνωμοδότηση, να δεχθεί ότι για κάποιους από τους όρους μίας εξεταζόμενης από αυτό τροποποίησης θα κρίνει χωρίς βλάβη των συμφερόντων του Δημοσίου, ο έχων την οικονομική εξουσία ή αρμοδιότητα, σύμφωνα με το νόμο, ή ότι για κάποιους άλλους όρους της ίδιας τροποποίησης δεν απαιτείται η έκδοση γνωμοδότησης και για κάποιους άλλους ότι απαιτείται (ΝΣΚ 72/2017,3/2017,179/2015).

25. Επισημαίνεται ακόμα ότι η ουσιαστική εκτίμηση των όρων του σχεδίου τροποποίησης μιας σύμβασης και, ειδικότερα, του αν αυτοί είναι συμφέροντες για το Δημόσιο ή εξυπηρετούν τους σκοπούς της σύμβασης, ιδίως, όταν για την εκτίμηση αυτή απαιτούνται τεχνικές ή/και οικονομικές γνώσεις, ανήκει στην κυριαρχική εξουσία της Διοίκησης (ΣτΕ 3199/2003 ΝοΒ 52,1842, ΝΣΚ Β' Ολ. 93/2017(.παρ. 50),214 και 106/2016, 179/2015, 338 και 99/2014 , 311 και 245/2013, 601 420,419,394,300 και 2/2008, 6/2007, 365/2006, 237 και 55/2005).

26. Στην προκειμένη περίπτωση της ζητούμενης γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για το σχέδιο της 3^{ης} Τροποποίησής της, έχει προηγηθεί, όπως απαιτείται με τη διάταξη της παρ. 5 περ β' του άρθρου 17 του πδ 284/1989, που εφαρμόζεται στη προκειμένη περίπτωση, ως εκ του χρόνου υπογραφής της Σύμβασης, η έκδοση της ομόφωνης γνωμοδότησης Νο 64/2017 της Συνεδρίασης με αριθμό 35/2017 της 26ης Οκτωβρίου 2017, της Κεντρικής Γνωμοδοτικής Επιτροπής Προμηθειών (ΚΓΕΠ) της ΓΔΑΕΕ, για αποδοχή της 3^{ης} Τροποποίησης, η οποία, όπως αναφέρεται στην εισήγηση της ΔΑΠΚΣ/ΤΕΠ&ΣΣΞ προς την ΚΓΕΠ/ΓΔΑΕΕ, δεν δημιουργεί καμία βλάβη στα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου.

27. Περαιτέρω, με την επιδιωκόμενη 3^η Τροποποίηση της Σύμβασης, όπως αναφέρει η ερωτώσα υπηρεσία στην παράγραφο 33 του Παραρτήματος «Α» του εγγράφου του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας / ΓΔΑΕΕ /ΔΑΠΚΣ με αριθμό πρωτ. Φ.600/343/83170/Σ.20220/5-12-2017, εξυπηρετείται ο σκοπός της Σύμβασης 001Α/06, καθώς εξασφαλίζεται η προμήθεια των επιχειρησιακά αναγκασιούτων υλικών (πολυβόλα και πυρομαχικά) στο συντομότερο δυνατό χρόνο χωρίς επιβάρυνση του ύψους της Σύμβασης, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την άνευ κόστους παράδοση 300.000 φυσιγγίων 5,56 χιλ. σε

ταινίες 4KB-1TPX επιπλέον της συμβατικής ποσότητας των 21.940.288 φυσιγγίων και εκτιμά ότι το συνημμένο σχέδιο τροποποίησης Νο 3 δύναται να γίνει αποδεκτό, με βάση τις προβλέψεις του ΠΔ 284/89, καθόσον δεν προκαλεί βλάβη στα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου.

28. Κατόπιν των ανωτέρω, εφόσον δεν επέρχεται βλάβη στα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου, από το Σχέδιο της 3^{ης} Τροποποίησης της Σύμβασης δεν απαιτείται η έκδοση γνωμοδότησης του ΝΣΚ γι' αυτήν σύμφωνα με τη παράγραφο 2 του άρθρου 66 του π.δ. 284/1989.

Απάντηση.

29. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο τεθέν ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Στ') γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ότι δεν απαιτείται η έκδοση γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, που προβλέπεται στη παράγραφο 2 του άρθρου 66 του πδ 284/1989, διότι με την επιδιωκόμενη τροποποίηση, δεν επέρχεται βλάβη στα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 20-2-2018

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Η Εισηγήτρια

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΠΟΡΗ

Πάρεδρος ΝΣΚ